

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглядаються різні підходи до організації самостійної роботи студентів, аналізуються форми і методи, подаються результати опитування студентів, щодо рівня організації самостійної роботи.

Ключові слова: самостійна робота студента, самоосвіта, форми та методи організації самостійної навчальної роботи, вища школа.

Abstract

The article deals with different approaches to the organization of independent work of students examines the forms and methods are presented results of a survey of students about the level of independent work.

Keywords: independent work of student self, forms and methods of independent academic work, high school.

Постановка наукової проблеми та її значення. Конкурентоспроможність, самостійність в прийнятті рішень та самоосвіта є одними з основних вимог на світовому ринку праці. Знання, вміння, навички які здобуваються самостійно є найкращими та найефективнішими у практичному застосуванні. Щоб стати в майбутньому висококваліфікованим працівником, потрібно проявляти особистий пізнавальний інтерес і ініціативу в навчанні, привчивши себе працювати систематично, наполегливо, творчо, самостійно оволодіваючи новими надбаннями науки. Відповідно до Положення "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах", самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Тому під час навчання у вищій школі студентам уже не просто передають інформацію у готовому вигляді, а під керівництвом викладачів вони залучаються до самостійної пізнавальної діяльності, яка формує у них досвід самостійної навчальної роботи.

Навчити студента самостійно опанувати знання – одне з головних завдань дидактики вищої школи. Тому сучасна вища школа покликана забезпечити студента міцними, оперативними знаннями, а також навчити його вчитися (тобто вчити себе) самостійно [1].

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питання самостійної роботи студентів у вищій школі висвітили у своїх працях такі науковці та педагоги-практики: П. Підкасистий, Б. Єсіпова, Ю. Бабанський, В. Луценко, І. Зимняя, Н. Шишкіна, Г. Гнітецька, Л. Клименко, А. І. Кузьмінський, Л. М. Журавська, В. А. Козаков, Н. Г. Грекова. Психологічний підхід до самостійного засвоєння знань розглянуті у працях С. Рубінштейна, П. Зінченко, М. Варій, В. Безпалько, О. Леонтєва, Л. Виготського та інш.

Однак проблема організації чіткої й ефективної системи самостійної навчальної роботи студентів у процесі професійної підготовки залишається актуальною та має багато напрямів подальшого вивчення.

Мета статті - аналіз форм, методів та ефективності самостійної роботи, визначення рівня організації самостійної роботи студентів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Науковець Ортинський В. Л. наводить таке визначення: «Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність-учіння студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом із студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом науково-педагогічного працівника без його прямої участі.» Розширення функцій та зростання ролі

самостійної роботи студентів не тільки веде до збільшення її обсягу, а й обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як особисту рису характеру.

Продуктивність СРС залежить від ефективності її організації. Організація самостійної роботи студентів має два необхідні етапи: а) початкова організація, яка передбачає постановку навчальних завдань за безпосередньої участі викладача; б) самоорганізація, що відбувається переважно без присутності викладача.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами [2]:

- індивідуальні (реферати, самостійна науково-дослідницька робота, олімпіади тощо);
- групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, групові консультації);
- масові (проектне навчання, програмоване навчання).

У сучасній педагогічній практиці серед найефективніших методів самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації навчального процесу, слід виділити:

- проблемно-пошукові методи;
- метод проектного навчання;
- методи колективної розумової діяльності;
- метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Самостійність у здобутті знань передбачає оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організовувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішуваних питань. Досвід переконує, що далеко не всі студенти виявляють свідомість і волю, вкрай необхідні для організації власної самостійної роботи. У цій галузі ще існують значні недоліки. Самостійна робота студентів у деяких випадках погано організована, особливо на вечірніх та заочних відділеннях.

Організація СРС – це діяльність викладача для залучення всіх студентів до систематичного й продуктивного самостійного навчання. Викладач в організації СРС має забезпечувати оптимальним часом для опрацювання матеріалу і систематично перевіряти успішність виконання заданої студентам роботи [3].

Нами було проведено анкетування між студентами 1 та 4 курсів Національного технічного університету з метою визначення рівня організації самостійної роботи студентів та забезпечення належних умов щодо її навчально-методичного забезпечення та контролю. Це дозволило проаналізувати організацію СРС перших і старших курсів. Опитування засвідчило, що студенти мають низку проблем щодо виконання самостійної навчальної роботи.

Дослідження показало, що у більшості студентів виникають проблеми із пошуком і опрацюванням матеріалу. Якщо студент не зацікавлений у вивченні даного матеріалу – він виділяє занадто мало часу на виконання даного завдання. А коли виникає проблема при пошуку необхідного матеріалу – студенту важко виконати завдання і він взагалі його не виконує. Тому важливою умовою для студентів є інформаційне та матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи, що не завжди відповідає їхнім запитам. При цьому опитувані відмітили, що на поза аудиторне навчання вони виділяють близько години часу, що є дуже низьким показником. Лише 14% опитуваних відмітили, що виділяють на СРС більше 3 годин кожного дня.

76 % опитаних вважають, що основними причинами, що заважають студентам навчатися самостійно є: відволікання, в тому і недостатня кількість часу, недостатня забезпеченість навчально-методичною літературою та великий обсяг матеріалу. Небажання студентів самостійно займатись пошуком літератури і використовувати сучасні інформаційні технології, небажання самостійно навчатись і невміння самостійно організувати свій час – це основні фактори, які гальмують самоосвіту сучасного студента

Аби позбутися таких негативних факторів, насамперед потрібно, щоб кожен студент у процесі учіння дотримувався гігієни розумової праці. Тому потрібно розкрити механізм розумової праці, причини появи втоми, шляхи підвищення працездатності. Студентам перших курсів потрібно адаптуватись до самостійної навчальної роботи. Для цього необхідна цілеспрямована педагогічна допомога науково-педагогічних працівників: уважне ставлення до студента, який відчуває психологічний дискомфорт, незручність, невпевненість [1].

Висновки. Отже, самостійна робота студентів є ефективною формою роботи в навчально-виховному процесі, але, як показало опитування, існує ряд причин, які можуть завадити студентам в самостійному опануванні знань. Викладачам, для покращення та продуктивності СРС потрібно враховувати, що ефективність самостійної роботи залежить від забезпечення навчальною

літературою, системністю та регулярністю здійснення самостійної роботи, креативним підходом не лише студентів до виконання завдань, а й викладача щодо підготовки матеріалів та завдань, що буде зацікавлювати студентів та спонукати до самостійного освоєння нового навчального матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи / В. Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія: підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / А. І. Кузьмінський – К.: Знання, 2005.- 486 с.

Майданюк Анастасія Дмитрівна – студентка групи ТЗД-16(м), інститут екологічної безпеки на та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vntu0812020@gmail.com

Науковий керівник: **Гречановська Олена Володимирівна** – к. пед. наук, доцент, кафедра філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Maydanyuk Anastasia D. - student group TZD-16(m), Institute for Environmental Security and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vntu0812020@gmail.com

Supervisor: **Hrechanovska Elena** - Ph.D., Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa